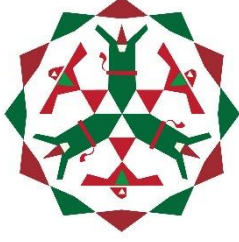

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI KONSEYİ

UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS COUNCIL

ADO

Alevi Düşünce Ocağı

ALEVİ DÜŞÜNCE OCAĞI

DİN VEYA İNANCA DAYALI HOŞGÖRÜSÜZLÜKLE MÜCADELE COMBATING INTOLERANCE BASED ON RELIGION OR BELIEF

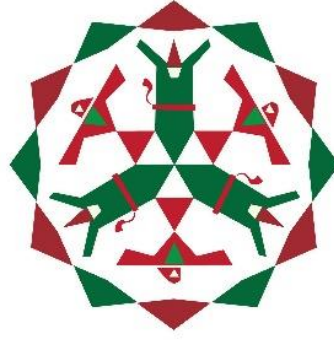
BM İnsan Hakları Konseyi Araştırma Raporu

DİN ve İNANÇ EKSENİNDE NEFRET SÖYLEMİ

UN Human Rights Council Special Research Report

HATRED on THE BASIS OF RELIGION and BELIEF

ADO
Alevi Düşünce Ocağı

ALEVİ DÜŞÜNCE OCAĞI

DİN VEYA İNANCA DAYALI HOŞGÖRÜSÜZLÜKLE MÜCADELE
COMBATING INTOLERANCE BASED ON RELIGION OR BELIEF

BM İnsan Hakları Konseyi Araştırma Raporu

DİN ve İNANÇ EKSENİNDE NEFRET SÖYLEMİ

UN Human Rights Council Special Research Report

HATRED on THE BASIS OF RELIGION and BELIEF

Şubat 202

DİN VEYA İNANCA DAYALI HOŞGÖRÜSÜZLÜKLE MÜCADELE

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi 52/38 Nolu çağrı

İÇİNDEKİLER

Kitapçık hakkında	1
Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği 'nin	
"Din veya inanca dayalı hoşgörüsüzlükle mücadele" ye ilişkin 52/38 nolu çağrısı	2
Çağrıya ilişkin ADO bilgi raporu	4
ADO raporu Ek 1: Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 'nin 5-7.Haziran.2023	
tarih ve 1468 sayılı toplantısı kararı.....	7
ADO raporu Ek 2: Türkiye Anayasa Mahkemesi'nin	
ZORUNLU DİN DERSLERİ ile ilgili Nisan 2022 tarihli kararından alıntılar	8
Çağrıya gönderilen ADO raporu mesaj kopyası.....	20
BM IHK Özel raportör raporu sonuç bölümü – Türkçe	21
BM IHK Özel raportör raporu. Madde 15 -	27
ADO hakkında Genel Bilgiler ve 2023 etkinlikleri	29

COMBATING INTOLERANCE BASED ON RELIGION OR BELIEF

UN HRC call no. 52/38

INDEX

Preface	1
UN HRC High Commissioner 's call for inputs on	
Combating intolerance based on religion or belief	3
ADO Input report.....	12
ADO report Attachments Att.1	15
Att 2	17
UN HRC Special Rapporteurs report – Conclusion	24
UN HRC Special Rapporteur report - Article 15	27
Information about ADO activities.....	28

KİTAPÇIK HAKKINDA

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi 'nin 4.Nisan.2022 de almış olduğu 52/38 sayılı karar ile: "Din veya inanca dayalı hoşgörüsüzlük, olumsuz klişeleştirme, damgalama, ayrımcılık, şiddete teşvik ve kişilere yönelik şiddetle mücadele" konusunda konseyin 55. Toplantısında görüşülmek üzere etraflı bir raporun hazırlanması için İnsan Hakları Yüksek Komiserliğini görevlendirmiştir.

Yüksek Komiserlik 26 Şubat 2024 'te başlayacak 55. Dönem toplantılarına sunulacak rapora esas olacak bilgilerin üye devletler ve ilgili kurumlarca 21.Eylül.2023 tarihine kadar gönderilmesini talep etmiş ve ADO bu konudaki raporunu 19.Eylül.2023 tarihinde göndermiştir.

26.Şubat ve 5.Nisan. 2024 arasında gerçekleşecek olan İnsan Hakları Konseyi toplantılarının "Dine ve İnanca dayalı hoşgörüsüzlük, olumsuz klişeleştirme, damgalama, ayrımcılık, şiddete teşvik ve kişilere yönelik şiddetle mücadele" alanlarında küresel düzeyde önemli gelişmelere kapı açabilmesini diliyoruz.

Bu kitapçıkta konu ile ilgili BM kararları, çağrı metni ve ilgili raporumuz kamuoyumuz ile Türkçe ve İngilizce olarak paylaşılmaktadır.

Bu çalışmayı yürüten BM IHK Özel raportörü Prof. Dr. Nazila Ghanea 'ya saygı ve teşekkürlerimizle.

Saygılarımızla

ADO – Alevi Düşünce Ocağı Derneği

PREFACE

By resolution 52/38 of the United Nations Human Rights Council adopted on 4 April 2022: "intolerance, negative stereotyping, stigmatisation, discrimination, incitement to violence and combating violence against persons based on religion or belief", the High Commissioner for Human Rights was mandated to prepare a comprehensive report for consideration by the 55th session of the Council.

The High Commissioner requested Member States and relevant institutions to submit the information that will be the basis for the report to be submitted to the 55th session of the Council, which will begin on 26 February 2024, by 21 September 2023 and the ADO submitted its report on this subject on 19 September 2023.

26.February and 5.April. 2024, we hope that the Human Rights Council meetings to be held between 26.February and 5.April 2024 can open the door to important developments at the global level in the areas of "Combating intolerance, negative stereotyping, stigmatisation, discrimination, incitement to violence and violence against persons based on religion and belief".

In this booklet, the relevant UN resolutions, the text of the call and our related report are shared with the public in Turkish and English.

With our thanks and regards to the Special Rapporteur of HRC Prof. Dr. Nazila Ghanea.

Sincerely

ADO - Alevi Philosophy Center Association

“Din ve inanca dayalı hoşgörüsüzlük ile mücadele” için İnsan Hakları Konseyi 52/38 sayılı kararına katkı çağırısı;

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi 4 Nisan 2022 tarihinde "Din veya inanca dayalı hoşgörüsüzlük, olumsuz klişeleştirme, damgalama, ayrımcılık, şiddete teşvik ve kişilere yönelik şiddetle mücadele" konulu 52/38 sayılı kararı kabul etmiştir (<https://undocs.org/A/HRC/RES/52/38>).

Karar, "Yüksek Komiser'den, yukarıda 7. ve 8. paragraflarda ana hatlarıyla belirtilen eylem planının uygulanması için sarf edilen çabalar ve alınan tedbirler hakkında Devletler tarafından sağlanan bilgilere ve bu planın uygulanmasının daha da iyileştirilmesi için olası takip tedbirlerine ilişkin görüşlere dayanan ayrıntılı sonuçlar içeren kapsamlı bir takip raporu hazırlamasını ve elli beşinci oturumunda İnsan Hakları Konseyi'ne sunmasını" talep etmektedir.

7. İslam Konferansı Örgütü Genel Sekreteri'nin İnsan Hakları Konseyi'nin on beşinci oturumunda yaptığı konuşmayı not eder ve Devletlere, ülke içinde dini hoşgörü, barış ve saygı ortamını teşvik etmek üzere aşağıdaki adımları atmaları için yaptığı çağırısı dikkate alır:
- (a) Karşılıklı anlayış oluşturmak, diyalogu teşvik etmek ve ortak politika hedeflerine yönelik yapıcı eylemlere ilham vermek ve eğitim, sağlık, çatışmaların önlenmesi, istihdam, entegrasyon ve medya eğitimi alanlarında hizmet projeleri gibi somut sonuçların peşinde koşmak için iş birliğine dayalı ağların oluşturulmasını teşvik etmek;
 - (b) Hükümetler bünyesinde, diğerlerinin yanı sıra, farklı dini toplulukların üyeleri arasındaki potansiyel gerilim alanlarını tespit etmek ve ele almak için uygun bir mekanizma oluşturmak ve çatışmaların önlenmesi ve arabuluculuk konusunda yardımcı olmak;
 - (c) Hükümet yetkililerinin etkili sosyal yardım stratejileri konusunda eğitilmelerinin teşvik edilmesi;
 - (d) Liderlerin kendi toplulukları içinde ayrımcılığın nedenlerini tartışmalarını ve bu nedenlere karşı stratejiler geliştirmelerini teşvik etmek;
 - (e) Ayrımcılık, düşmanlık veya şiddete teşvik teşkil eden dini nefret savunuculuğu da dahil olmak üzere hoşgörüsüzlüğe karşı seslerini yükseltmek;
 - (f) Din veya inanç temelinde yakın şiddete tahriki suç haline getirecek tedbirlerin alınması;
 - (g) Kişilerin aşağılanması ve olumsuz dini klişelerle mücadele edilmesi gerektiğinin anlaşılması ve diğerlerinin yanı sıra, eğitim ve farkındalık yaratma yoluyla yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde eylemleri strateji haline getirerek ve uyumlaştırarak dini nefreti teşvik etmek;
 - (h) Fikirlerin açık, yapıcı ve saygılı bir şekilde tartışılmasının ve yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde dinler ve kültürler arası diyalogun dini nefret, kışkırtma ve şiddetle mücadelede olumlu bir rol oynayabileceğini kabul ederek;
8. Tüm Devletlere çağırıda bulunur:
- (a) Kamu görevlilerinin kamu görevlerini yerine getirirken din veya inanç temelinde bireylere karşı ayrımcılık yapmamalarını sağlamak için etkili tedbirler almak;
 - (b) Tüm din mensuplarının dinlerini özgürce yaşayabilmelerini teşvik ederek dini özgürlük ve çoğulculuğu desteklemek. toplulukların dinlerini açığa vurmaları ve topluma açık ve eşit bir şekilde katkıda bulunmaları;
 - (c) Dinlerine bakılmaksızın bireylerin toplumun tüm sektörlerinde temsil edilmelerini ve anlamlı katılımlarını teşvik etmek;
 - (d) Sorgulama, arama ve diğer kolluk kuvvetleri soruşturma prosedürlerinin yürütülmesinde dinin bir kriter olarak kullanılması olarak anlaşılan dini profillemeye karşı güçlü bir çaba sarf etmek.

Olası takip tedbirlerine ilişkin görüşler de dahil olmak üzere bu rapora her türlü katkı aşağıdaki OHCHR Kayıt ofisi registry@ohchr.org (CC: ohchr-minorities@un.org) adresine 21 Eylül 2023 tarihine kadar gönderilmelidir.

Lütfen sağlanan bilgilerin kamuya açık hale getirilemeyeceği durumları açıkça belirtiniz

Call for inputs on combating intolerance based on religion or belief (HRC resolution 52/38)

On 4 April 2022, the United Nations Human Rights Council adopted resolution 52/38 on “Combating intolerance, negative stereotyping, stigmatization, discrimination, incitement to violence and violence against persons, based on religion or belief” (<https://undocs.org/A/HRC/RES/52/38>). It requests “the High Commissioner to prepare and submit to the Human Rights Council at its fifty- fifth session a comprehensive follow-up report with elaborated conclusions based upon information provided by States on the efforts and measures taken for the implementation of the action plan outlined in paragraphs 7 and 8 above, and views on potential follow-up measures for further improvement of the implementation of that plan”.

7. *Notes* the speech given by the Secretary-General of the Organization of the Islamic Conference at the fifteenth session of the Human Rights Council, and draws upon his call on States to take the following actions to foster a domestic environment of religious tolerance, peace and respect by:

- (a) Encouraging the creation of collaborative networks to build mutual understanding, promoting dialogue and inspiring constructive action towards shared policy goals and the pursuit of tangible outcomes, such as servicing projects in the fields of education, health, conflict prevention, employment, integration and media education;
- (b) Creating an appropriate mechanism within Governments to, inter alia, identify and address potential areas of tension between members of different religious communities, and assisting with conflict prevention and mediation;
- (c) Encouraging the training of government officials in effective outreach strategies;
- (d) Encouraging the efforts of leaders to discuss within their communities the causes of discrimination, and evolving strategies to counter those causes;
- (e) Speaking out against intolerance, including advocacy of religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence;
- (f) Adopting measures to criminalize incitement to imminent violence on the basis of religion or belief;
- (g) Understanding the need to combat denigration and negative religious stereotyping of persons and incitement to religious hatred by strategizing and harmonizing actions at the local, national, regional and international levels through, inter alia, education and awareness-building;
- (h) Recognizing that the open, constructive and respectful debate of ideas and interfaith and intercultural dialogue at the local, national and international levels can play a positive role in combating religious hatred, incitement and violence;

8. *Calls upon* all States:

- (a) To take effective measures to ensure that public functionaries, in the conduct of their public duties, do not discriminate against individuals on the basis of religion or belief;
- (b) To foster religious freedom and pluralism by promoting the ability of members of all religious communities to manifest their religion and to contribute openly and on an equal footing to society;
- (c) To encourage the representation and meaningful participation of individuals, irrespective of their religion, in all sectors of society;
- (d) To make a strong effort to counter religious profiling, which is understood to be the invidious use of religion as a criterion in conducting questionings, searches and other law enforcement investigative procedures.

3 / 31

Please forward any contributions to this report, including views on potential follow-up measures, to the OHCHR Registry at registry@ohchr.org (CC: ohchr-minorities@un.org) by 21 September 2023. Please expressly indicate when the information provided cannot be made publicly available.

Türkiye'de tekrar eden insan hakları ihlallerine ilişkin 52/38 sayılı İHK kararı ile ilgili olarak Türkiye'de dine dayalı hoşgörüsüzlükle mücadele konusunda STK Girdisi.

ADO (Alevi Felsefe Merkezi) Türkiye'de faaliyet gösteren ve Alevi toplumuyla ilgili sosyal ve demokratik konularda çalışan bir STK'dır. ADİP'in (Anadolu Dinleri ve İnançları Platformu) bir üyesi olan ADO, insan hakları ve özellikle tüm azınlıkların din özgürlüğü konularında da çalışmaktadır.

Türk vatandaşlarının yaklaşık %70'i Sünni Müslüman, yaklaşık %15-20'si Alevi Müslüman, geri kalanı ise Hristiyan, Yahudi, Ezidi ve diğer azınlıklardan oluşmaktadır. İlk ve orta dereceli okullarda "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi- DKAB" adı altında bir din dersi bulunmaktadır. Bu ders Türkiye'de Cumhuriyet döneminin neredeyse tamamında seçmeli olarak okutulmuş, ancak 1980 askeri darbesinden sonra oluşturulan 1982 Anayasası'na eklenen bir madde ile DKAB dersi zorunlu hale getirilmiştir.

Sünni Müslüman inanç sistemine dayalı bu zorunlu din dersine Alevi toplumu olarak başından beri itiraz ettik ancak hükümetler zorunlu statünün devamında ısrarcı oldular. 1990 yılına kadar Hristiyan ve Musevi vatandaşların çocukları bile zorunlu derslere katılmak zorunda bırakıldı. Daha sonra sadece Hristiyan ve Musevi çocuklar, yerel Patrikhane veya Musevi Hahambaşılığı tarafından onaylanmış bir belge ibraz ettikleri için muaf tutuldular; diğer inançlar ve inançsızlar zorunlu derslere katılmak zorunda bırakıldılar. Alevi toplumu olarak yerel mahkemelere başvurduk ancak olumlu bir sonuç alamadık.

Türkiye'nin 1989 yılında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ni (AİHM) ülke olarak bir üst mahkeme olarak kabul etmesinin ardından bazı Alevi ailelerin davaları AİHM 'ne taşındı. Mahkeme 2007 yılından itibaren başvurular lehine çeşitli kararlar almış, ancak Türkiye derslerin seçmeli statüye dönüştürülmesi için gerekli yasal prosedürleri uygulamamış ve bu davaların bireysel davalar olduğunu iddia ederek Ateist, deist, laik ve milyonlarca Alevi çocuğu asimilasyon kurslarına katılmaya zorlamaya devam etmiştir. 2014 yılında AİHM'de toplu bir dava (21163 /11- Mansur Yalcın ve Diğerleri- <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-146487> sonuçlanmış ve Türkiye'nin 1 No'lu Protokol'ün 2. Maddesini ihlal ettiğine karar verilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 1 No.lu Protokolün 2. Maddesini ihlal ettiğine karar verilmiştir.

77. Sonuç olarak, 2011/12'de din kültürü ve ahlak bilgisi müfredatında ve ilgili ders kitaplarında yapılan önemli değişikliklere rağmen, davalı Devletin eğitim sisteminin ebeveynlerin inançlarına saygı gösterilmesini sağlamak için hala uygun araçlar sağlamadığı görülmektedir. Mahkeme, özellikle, Türk eğitim sisteminin Sünni İslam dışında bir dini veya felsefi inanca sahip ebeveynlerin çocukları için uygun seçenekler sunmadığını ve muafiyet için çok sınırlı olan prosedürün, öğrencilerin ebeveynlerini ağır bir yüke ve çocuklarının din derslerinden muaf tutulması için dini veya felsefi inançlarını açıklama zorunluluğuna maruz bırakacağını belirtmektedir. Dolayısıyla, mevcut davada 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesi ihlal edilmiştir.

AİHM kararına göre, Türkiye zorunlu statüyü değiştirmek zorundaydı, ancak Türk makamları ders müfredatında kademeli değişiklikler yaparak zorunlu statüyü uygulamaya devam etmekte ısrar etmiştir. AİHM kararlarının uygulanması Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi EC-CM tarafından izlenmiştir. Çeşitli toplantılarda Türkiye, müfredatta ve ders kitaplarında tatmin edici değişiklikler yapıldığını iddia etmiş, ancak EC-CM, Türkiye'nin defalarca savunduğu değişiklikleri kabul etmemiştir. Son olarak, 5-7 Haziran 2023 tarihlerinde gerçekleştirilen 1468. 2023 Türkiye'den, devletin çeşitli inançlara karşı tarafsızlık ve yansızlık görevini yerine getirmesi için bu durumu düzeltmesi istenmiştir. AK-MK, aksi takdirde dava dosyasının Komite tarafından oluşturulacak bir kararla mahkemeye geri gönderilmesine karar verdi. 1468 sayılı kararın

6. ve 7. maddeleri şu şekildedir:

https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680ab822b

"6. zorunlu din kültürü ve ahlak bilgisi derslerine ilişkin olarak Mahkeme tarafından tespit edilen eksikliklerin giderilmesi için yetkililerin herhangi bir tedbir almamış olmasını derin bir üzüntüyle kaydetmiştir; Bu nedenle yetkilileri, Türk eğitim sisteminin, çoğulculuk ve tarafsızlık ilkelerine saygı göstererek, Devletin çeşitli dinler, mezhepler ve inançlar karşısındaki tarafsızlık ve yansızlık görevini yerine getirmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almaya ve Sünni İslam dışında bir dini veya felsefi inanca sahip ebeveynlerin çocuklarına, öğrencilerin ebeveynleri dini veya felsefi inançlarını açıklamak zorunda kalmadan, zorunlu din eğitiminden vazgeçmeleri için uygun seçenekler sunmaya kuvvetle çağırmıştır;

7. Bu davaları en geç Haziran 2024'teki DH toplantısında yeniden ele almaya karar vermiş ve bu konudaki ilk kararın 2008'de kesinleşmesinden bu yana zorunlu din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri konusunda herhangi bir ilerleme kaydedilmediğini göz önünde bulundurarak, genel tedbirlere ilişkin somut ilerleme belirtilerinin olmaması halinde, Sekreteryaya' ya Komite'nin bu grupta ilgili bir sonraki incelemesinde değerlendirilmek üzere bir ara karar taslağı hazırlaması talimatını vermiştir."

Türk makamlarının AİHM kararını uygulamamasına ek olarak, 2022 yılında Türkiye'deki en yüksek yargı organı olan Anayasa Mahkemesi, ilgili bir davada zorunlu din derslerinin Türk Anayasası'nın yanı sıra Türk Medeni Kanunu'nu da ihlal ettiğine karar vermiştir (Karar ref 2014/15345, 04.07.2022 tarihli, 28. Temmuz 2022 tarih ve 31906 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır). Bu iki yüksek karara rağmen, şu ana kadar Türkiye'de herhangi bir adım atılmamıştır. (Lütfen Ek 2'ye bakınız)

Ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı arasında Ağustos 2023'te aşağıdaki hususları amaçlayan bir protokol imzalanmıştır:

- a) Müfredata DKAB 'ın yanı sıra yeni dini seçmeli derslerin eklenmesi;
- b) DKAB ders saatlerinin haftada 2 saatten 4 saate çıkarılması;
- c) Öğrencilerle birlikte kulüp faaliyetlerini başlatmak ve yönetmek ve Ruhani Danışman olarak hareket etmek üzere laik okullara din adamlarının atanması; ve
- d) Kadın öğretmenlerin okullarda standart bir önlük giymeye zorlanması.

5 / 31

Bu son girişimler, yetkililerimizin eğitim sistemimizi laik bir eğitim programından Sünni-İslami bir programa dönüştürme niyetinde olduklarını açıkça göstermektedir.

Bu yeni Protokole aileler tarafından büyük tepki gösterilmiş ve 16 Eylül 2023 tarihinde Protokolün uygulanmaya başlanmasının planlandığı İzmir'de büyük bir toplantı düzenlenmiştir.

Çok sayıda Türk vatandaşı, hükümetin bu Sünni Müslüman köktenci yaklaşımına karşı çıkmakta ve Türk hükümetinin bu tür asimilasyoncu ve ayrımcı tutumuna direnmeye çalışmaktadır.

Ülkenin demokratikleşmesini hedefliyoruz, yukarıda özetlenen durumda Türkiye'nin İHK 'nin 52/38 sayılı kararının 7 (b),

(8) ve (h) maddeleriyle derin bir çatışma içinde olduğuna ve 8. maddenin tüm Devletlere yaptığı (a), (b) ve (d) çağrılarına olumlu yanıt vermeyi reddettiğine inanıyoruz.

Bu katkı ile sağlanan bilgiler kamuya açıktır ve uygun şekilde kullanılabilir.

BM yetkililerinin ve ilgili komisyonların Türkiye'deki gelişmeleri yakından takip etmelerini ve yetkilileri BM politikaları ve hedefleriyle uyumlu adımlar atmaları konusunda uyarmak için gerekli tedbirleri almalarını bekliyoruz. Gerekli görülmesi halinde bu konularda daha fazla belge ve bilgi sağlamaya hazır olduğumuzu bilgilerinize sunarız.

Saygılarımızla

İmza

Doğan Bermek

Alevi Düşünce Ocağı Derneği

Ek 1: Avrupa Konseyi CM'nin 5-7 tarih ve 1468 sayılı toplantısı kararı.

Haziran.2023

Ek 2: Türkiye Anayasa Mahkemesi'nin Nisan 2022 tarihli kararının çevirisi.

Bazı Referans Belgeler.

USCIRF -2022 Uluslararası Özgürlükler Raporu Özgürlük Raporu (Türkiye)

<https://www.state.gov/reports/2022-report-on-international-religiousfreedom/turkey/>

TÜRKİYE'DE DİN ÖZGÜRLÜĞÜ: DİNİ AZINLIKLARIN DURUMU

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2008/389026/EXPO-AFET_NT\(2008\)389026_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2008/389026/EXPO-AFET_NT(2008)389026_EN.pdf)

Türkiye'de Din Eğitimi Politikaları ve Uygulamalarına Kapsayıcılık Perspektifinden Eleştirel Bir Bakış

<https://unisapressjournals.co.za/index.php/EAC/article/view/3456>

EK -1: Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı grubu (Başvuru No. 32093/10) ile Hasan ve Eylem Zengin grubu (Başvuru No. 1448/04) v. Türkiye kararları:

1468'inci toplantı, 5-7 Haziran 2023 (DH)

https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=0900001680ab822d

Genel önlemlerle ilgili olarak Bakanlar Komitesi, (BK):

Devlet tarafından sağlanan dini kamu hizmetlerindeki dengesizliği kısmen ortadan kaldıracabilecek son gelişmeleri memnuniyetle karşıladı ve yetkilileri bu önlemlerin pratik etkisi hakkında bilgi vermeye davet etti; yetkilileri, son dönemde alınan tedbirlerin Alevi toplumunun sorunlarından dini liderlerinin tanınmaması, bağış alamama veya devlet desteklerinden yararlanamama gibi sorunlara ve 2010 yılında Alevi açılımı çalıştaylarının nihai raporunda uzlaşma ile varılan önerilere ne ölçüde çözüm oluşturduğunu açıklamaya davet etti,

Cem evlerinin aydınlatma giderlerinin devlet tarafından karşılanması için alınan yasal tedbirleri memnuniyetle karşılayarak, münhasıran bu konuyu ele alan Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı davasına ilişkin bu konudaki incelemelerini kapatmaya karar verdi ve Nihai Karar CM/ResDH (2023)144'ü kabul etti;

Yetkililerin, zorunlu din kültürü ve ahlak bilgisi derslerine ilişkin olarak Mahkeme tarafından tespit edilen eksiklikleri giderecek herhangi bir önlem almamış olmalarını derin bir üzüntüyle kaydetmiştir; bu nedenle yetkilileri, Türk eğitim sisteminin Devletin çeşitli din, mezhep ve inançlara karşı tarafsızlık görevini yerine getirmesi, çoğulculuk ve nesnellik ilkelerine saygı duyması ve çocuklarına uygun seçenekler sunmaya; Sünni İslam'dan farklı bir dini veya felsefi inanca sahip olan ebeveynlerin, öğrencilerin ebeveynleri dini veya felsefi inançlarını açıklamak zorunda olmaksızın zorunlu din eğitiminden muaf tutulmaları için gerekli önlemleri almaya ısrarla davet etti.

En geç Haziran 2024'teki DH toplantısında bu davaların yeniden ele alınmasına karar vermiş ve bu konudaki ilk kararın 2008'de kesinleşmesinden bu yana zorunlu din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri konusunda herhangi bir ilerleme olmaması nedeniyle Sekreteryaya 'ya, genel önlemlerle ilgili somut ilerleme belirtilerinin yokluğunda, bu grubun bir sonraki incelemesinde Komite tarafından değerlendirilmek üzere bir geçici karar taslağı hazırlama talimatı verilmiştir.

Bu kararla ilgili yorumlarınızı beklenmektedir. .

Ek.2. ZORUNLU DİN DERSLERİ ile İLGİLİ ANAYASA MAHKEMESİ KARARINDAN ALINTILAR,

Kararın tüm metnine alttaki bağlantıdan ulaşılabilir. Bu ek metnine sadece kararda okuyucu için önemli olacağını düşündüğümüz bölümler alınmıştır.

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/15345>

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ GENEL KURUL KARARI

HÜSEYİN EL VE NAZLI ŞİRİN EL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15345)

Karar Tarihi: 7/4/2022

R.G. Tarih ve Sayı: 28/7/2022 - 31906

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; öğrencinin din kültürü ve ahlak bilgisi dersinden muafiyet imkânı bulunmaması nedeniyle ebeveynlerin eğitim ve öğretimde dinî ve felsefi inançlarına saygı gösterilmesini isteme hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/9/2014 tarihinde yapılmıştır.....

”

III. OLAY ve OLGULAR

”

IV. İLGİLİ HUKUK

97. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“3. Ana baba, çocuklarına verilecek eğitim türünü seçmek hakkını öncelikle haizdirler.”

98. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’nin 18. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“4. Bu Sözleşme’ye Taraf Devletler, ana-babaların ve, uygulanabilir olan durumlarda, yasalarca saptanmış vasilerin, çocuklarına kendi inançlarına uygun bir dinsel ve ahlaki eğitim verme özgürlüklerine saygı göstermekle yükümlüdürler.”

99. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’nin 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“3. Bu Sözleşme’ye Taraf Devletler, ana-babaların veya -bazı durumlarda- yasal yoldan tayin edilmiş velilerin ... çocuklarına kendi inançlarına uygun dinsel ve ahlaki eğitim verme serbestliklerine saygı göstermekle yükümlüdürler.

102. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin (ÇHS) 14. maddesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

“1. Taraf Devletler, çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlükleri hakkına saygı gösterirler.

2. Taraf Devletler, ana-babanın ve gerekiyorsa yasal vasilerin; çocuğun yeteneklerinin gelişmesiyle bağdaşır biçimde haklarının kullanılmasında çocuğa yol gösterme konusundaki hak ve ödevlerine, saygı gösterirler...

103. Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı inisiyatifiyle hazırlanan ve 2007 yılında yayımlanan Devlet Okullarında Dinler ve İnançlara Dair Eğitim Hakkında Toledo Kılavuz İlkelerinin ilgili kısmı şöyledir:

“...Uluslararası standartlar altında ana ilkenin; tarafsız ve nesnel bir biçimde verildiği sürece zorunlu bile olsa dinler ve inançlar hakkında eğitim verilebileceği şeklinde olduğu görünmektedir. Dahası bu eğitime katılmamak için yeterli tedbirler öngörülmüşse, tarafsız olmayan dini öğretime de izin verilebilir (s.70)....

Dinler ve inançlar hakkındaki eğitimi içeren zorunlu dersler yeterli ölçüde tarafsız ve nesnel ise bu derslere katılımın zorunlu tutulması din ve inanç özgürlüğünü ihlal etmez. (fakat devletler bu durumlarda da derse kısmi ya da tam katılmama imkânı sunma konusunda serbesttirler) (s. 72)...”

6. Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonunun Türkiye Raporları

104. Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonunun (Komisyon) Türkiye hakkındaki 15/12/2000 tarihli raporunun ilgili kısmı şöyledir:

“...[Komisyon] zorunlu din dersi uygulamasının şu anda Türkiye’de kamuda tartışıldığını kaydetmektedir, ve din konularında kişisel seçimlere saygı duyulmasını sağlamak ve bu şekilde gerçek bir çoğulculuğa saygı duyulması amacıyla din eğitiminin zorunlu olmaktan çıkarılması gerektiğine inanmaktadır.”

105. Komisyonun Türkiye hakkındaki 25/6/2004 tarihli raporunun ilgili kısmı şöyledir:

“68. [Komisyon] bu durumun yeterince berrak olmadığı kanaatindedir: eğer söz konusu olan çeşitli dini kültürler hakkında bir ders ise, bu dersleri yalnızca Müslüman çocuklar için zorunlu tutmanın gereği yoktur. Buna karşılık, eğer bu ders, belirli bir dinin öğretisi niteliğinde, esas olarak İslam dinini öğretmeyi hedefliyorsa, o zaman da çocukların ve ebeveynlerinin dini özgürlüklerini korumanın gereği olarak zorunlu bir ders olmaktan çıkarılmazdır...”

106. Komisyonun Türkiye hakkındaki 10/12/2010 tarihli raporunun ilgili kısmı şöyledir:

“72...[Komisyonun] gözlemlerine göre, eğer bu ders gerçekten farklıdinkültürlerinikapsıyorsaözaman yalnızca Müslüman öğrenciler için zorunlu olmamalıdır; öte yandan, esas olarak Müslümanlığı öğretmek üzere tasarlanmışsa, çocukların ve ebeveynin din özgürlüğünü korumak açısından zorunlu olmamalıdır....

73. [Komisyonun] üçüncü raporundan beri, bu konuda değişen pek bir şey yoktur; çeşitli kaynaklara göre, Anayasanın 24. Maddesine ve 1739 sayılı Milli Eğitim Kanununun 12. Maddesine göre devlet okullarında verilen zorunlu din dersinde hala İslam inancının esasları öğretilmektedir...

74. [Komisyon] Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Zengin Hasan ve Eylem davasında verdiği kararın infazı konusunda, bu raporun diğer bölümlerinde yaptığı tavsiyelere atıfta bulunmakta ve eğitim sisteminde bütün dini azınlık gruplarını temsil etmelerinin inançlarına, çocuklarının okulda din dersi almasını istemeyen kimseler dahil, saygı gösterilmesinin sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır.”

107. Komisyonun Türkiye hakkındaki 30/6/2016 tarihli raporunun ilgili kısmı şöyledir:

“89. ...özellikle din eğitiminde yapısal ayrımcılığın sona erdirilmesi azınlık gruplarının sürdürülebilir bütünleşmesi için önemli olduğundan, [Komisyon], Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) bu alanda yeniden ciddi ihlaller bulmuş olmasını üzüntüyle karşılar...”

90. Bu davalar yetkililerin hala dini konularda devletin objektif ve tarafsız olma görevine saygı göstermediğini, bunun da dini azınlıklara karşı çeşitli şekillerde yapısal bir ayrımcılığa yol açtığını göstermektedir. Başarılı bir bütünleşme için bu tür yapısal ayrımcılığın sona erdirilmesi önemli olduğundan, [Komisyon], yetkilileri tekrar bu alanda AİHM kararlarını uygulamayı hızlandırmaya acilen davet eder...”

7. Sözleşme ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

a. Ebeveynlerin Eğitim ve Öğretimde Dinî ve Felsefi İnançlarına Saygı Gösterilmesini İsteme Hakkı

108. Sözleşme’ye ek (1) No.lu Protokol’ün 2. maddesi (P1-2) şöyledir:

“Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ebeveynlerin bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarıyla uyumlu olarak yapılmasını sağlama hakkına saygı gösterir.”

””

127. Sözleşme’nin 9. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir; bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca, kamuya açık veya kapalı ibadet, öğretim, uygulama ve ayin yapmak suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerir...”

128. AİHM’e göre P1-2’nin ikinci cümlesi sadece ebeveynlere yönelik bir hak içerdiğinden eğitim gören bir çocuk, P1-2’nin ikinci cümlesinde ebeveynlere tanınan hakkın ihlalinden dolayı mağdur olduğunu iddia edemez (Eriksson/İsveç, § 93). Ancak çocuklar eğitimle ilgili konularda dinî inançlarına saygı gösterilmesi hususunda Sözleşme’nin 9. maddesine dayanabilirler. AİHM, Sözleşme’nin 9. maddesinin devletin dinsel endoktrinasyonuna karşı koruma sağladığını belirtmektedir. AİHM’e göre bu madde, öncelikli olarak kişisel ve dinî inançlar alanını korumaktadır (Saniewski/Polonya (k.k.), B. No: 40319/98, 26/6/2001).

129. Öte yandan AİHM, bir kişinin dinî inançlarını açıklama özgürlüğünün dinî inançların açığa çıkarılmasının istenmemesini ve bu gibi bir inanca sahip olup olmadığının anlaşılmasına neden olabilecek bir pozisyonda olması gerektiğini varsaymaya zorlanmamasını da kapsayan negatif bir yöne sahip olduğuna işaret etmiştir (Grzelak/Polonya, B. No: 7710/02, 15/6/2010, § 87).

130. AİHM; kişisel dinî ve felsefi inanca ilişkin bilginin özel hayatın en mahrem boyutlarından bazıları ile ilgili olduğunu ve bu nedenle ebeveynlere, okul idarelerine dinî veya felsefi inançlarıyla ilgili detaylı bilgi sunma zorunluluğu uygulanmasının Sözleşme’nin 8. ve muhtemelen 9. maddesinin ihlalini oluşturabileceğini ifade etmiştir (Folgerø ve diğerleri/Norveç, § 98).

VI. HÜKÜM

A. 1. Ebeveynlerin eğitim ve öğretimde dinî ve felsefi inançlarına saygı gösterilmesini isteme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI ve İrfan FİDAN'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Anayasa'nın 24. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan ebeveynlerin eğitim ve öğretimde dinî ve felsefi inançlarına saygı gösterilmesini isteme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Kadir ÖZKAYA, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve İrfan FİDAN'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Başvuruculara net 20.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Kararın birer örneğinin bilgi için Danıştay ve Millî Eğitim Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/4/2022 tarihinde karar verildi.

Istanbul, 19 September 2023

OHCHR Registry: registry@ohchr.org

C.C.: ohchr-minorities@un.org

RE: NGO Input on combating intolerance based on religion in Turkey related to HRC resolution 52/38 about repetitive HR violations in Turkey.

ADO (Alevi Philosophy Centre) is an NGO active in Turkey working on social and democratic issues related to Alevi community. As a member of ADIP (Anatolian Religions and Beliefs Platform), ADO also works on HR and especially issues regarding religious freedom of all minorities.

Turkish citizens are composed of Sunni Muslim majority of approximately 70%, Alevi Muslim of about 15-20%, the rest of Christian, Jewish, Ezidi and other minorities. Primary and medium schools have a religious lesson under the name of "Religious Culture and Ethics- RCE". This course had been an elective one almost all through the Republican times of Turkey, however an article added to the Constitution of 1982 composed after the military coup of 1980 converted RCE courses to compulsory.

We have objected to this compulsory religious course which has been based on Sunni Muslim belief system from the beginning as Alevi community, however governments kept insisting on continuation of compulsory status. Until 1990 even Christian and Jewish citizens children were forced to attend compulsory lessons. Afterwards only Christian and Jew children were allowed to be exempt due to their submitting of a document approved by local Patriarchate or Jewish rabbinate; other beliefs and non-believers have been forced to attend compulsory classes. We, as Alevi community, applied to local courts without achieving any positive result.

12 / 31

After Turkey decided to observe European Court of Human Rights -ECtHR as supreme court as the country in 1989, some Alevi families' cases were carried to ECtHR. Court took various decisions starting from 2007 in favor of the applicants, however Turkey failed to apply necessary legal procedures for converting the lessons to selective status and continued to force Atheist, deist, secular and millions of Alevi children to attend assimilative courses by claiming that those cases were individual cases. In 2014 a collective case (21163 /11 – Mansur Yalcin and Others - <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-146487>) was finalized at **ECtHR** and **TURKEY was found violating Art. 2 of Protocol No.1 - European Convention of Human Rights.**

*77. Consequently, notwithstanding the significant changes made in 2011/12 to the syllabus for religious culture and ethics and to the corresponding textbooks, it appears that the education system of the respondent State still does not provide appropriate means in order to ensure that parents' convictions are respected. In particular, the Court notes that the Turkish education system offers no appropriate options for the children of parents who have a religious or philosophical conviction other than that of Sunni Islam, and that the very limited procedure for exemption is likely to subject pupils' parents to a heavy burden and to the necessity of disclosing their religious or philosophical convictions in order to have their children exempted from the lessons in religion. **There has therefore been a violation of Article 2 of Protocol No. 1 in the present case.***

According to judgment of ECtHR, Turkey had to change the compulsory status, however Turkish authorities insisted on continuing to apply compulsory status with incremental changes in the course syllabus. Implementation of the ECtHR judgments have been monitored by Committee of Ministers of European Council EC-CM. In various meetings Turkey claimed that satisfactory changes were made in syllabus and in course books, however EC-CM could not agree with the amendments that Turkey repeatedly defended. Finally, in 1468th meeting of EC-CM on 5-7. June.2023 Turkey was asked to correct this situation to fulfill the state's duty of neutrality and impartiality towards various faiths. EC-CM decided that otherwise case file to be sent back to court with a resolution composed by the Committee. Article 6 and 7 of the 1468th decisions read as follows: https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680ab822b

“6. noted with deep regret that the authorities failed to take any measure to address the shortcomings identified by the Court as regards the compulsory religious culture and ethics classes; therefore strongly urged the authorities to take the necessary measures to ensure that the Turkish education system fulfils the State's duty of neutrality and impartiality towards the various religions, denominations and beliefs, respecting the principles of pluralism and objectivity, and offers appropriate options for the children of parents who have a religious or philosophical conviction other than that of Sunni Islam to opt out of compulsory religious education, without pupils' parents being obliged to disclose their religious or philosophical convictions;

7. decided to resume consideration of these cases at their DH meeting in June 2024 at the latest and, in view of the absence of any progress on the issue of compulsory religious culture and ethics classes since the first judgment on this issue became final in 2008, instructed the Secretariat to prepare a draft interim resolution for consideration by the Committee at its next examination of this group, in the absence of signs of concrete progress as regards the general measures.”

13 / 31

On top of Turkish authorities of not implementing the ECtHR judgment, in 2022 the Constitutional Court, the highest judicial entity in Turkey, decided in a regarding case that the compulsory religious courses have been violating the Turkish Constitution as well as Turkish Civil Law (Judgment ref 2014/15345, dated 04.07.2022, publicized on 28. July.2022 in 31906th Official Gazette of the Turkish state). In spite of these two supreme judgments, so far, no action has been taken in Turkey. (Please see Attachment 2)

Furthermore, a protocol was signed by the Turkish Ministry of Education and the Presidency of Religious Affairs (*Diyanet İşleri Başkanlığı*) in August 2023 aiming:

- a) Adding new religious elective courses to the curriculum besides RCE;
- b) Doubling the hours of RCE lessons from 2 hrs/week to 4 hrs/week;
- c) Appointing religious clergy to secular schools to initiate and lead club activities with students and act as Spiritual Advisors; and
- d) Forcing women teachers to wear a standard apron in schools.

These recent initiatives clearly indicate that our authorities are intending to convert our educational system from a secular educational program to a Sunni-Islamic one.

There has been a great reaction to this new Protocol by families and there was a big meeting held in 16 September 2023 in Izmir, Turkey where the implementation of the Protocol is planned to start.

A great number of Turkish citizens are against these Sunni Muslim fundamentalist approach of government and trying to resist to such assimilative and discriminative attitude of Turkish government.

We are aiming democratization of the country, we believe that in above summarized case Turkey is in deep conflict with HRC Resolution 52/38 on articles 7 (b), (8) and (h) and rejects to positively respond to Art.8 Call upon all States art (a), (b) and (d).

Information provided with this contribution is publicly available and may be used accordingly.

We expect UN authorities and related commissions to follow up developments in Turkey closely and take necessary measures for warning authorities to take steps in consistence with the UN policies and objectives.

We are at your disposal for providing further documents and information on these matters if it will be deemed necessary.

Kindest regards

Dogan Bermek
Alevi Philosophy Centre Association

14 / 31

Attachment 1: Decision of European Council CM meeting no 1468 on 5-7. June.2023

Attachment 2: Translation of Turkish Constitutional Court judgment of April 2022.

Some Reference Documents.

USCIRF -2022 Report on Int. Freedom (Turkey)

<https://www.state.gov/reports/2022-report-on-international-religious-freedom/turkey/>

RELIGIOUS FREEDOM IN TURKEY: SITUATION OF RELIGIOUS MINORITIES

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2008/389026/EXPO-AFET_NT\(2008\)389026_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2008/389026/EXPO-AFET_NT(2008)389026_EN.pdf)

A Critical Review of Religious Education Policies and Practices of Turkey from the Perspective of Inclusion

<https://unisapressjournals.co.za/index.php/EAC/article/view/3456>

1468th meeting, 5-7 June 2023 (DH)

H46-32 Cumhuriyetçi Eğitim Ve Kültür Merkezi Vakfı group (Application No. 32093/10), and Hasan and Eylem Zengin group (Application No. 1448/04) v. Turkey

Supervision of the execution of the European Court's judgments

Reference document
CM/Notes/1468/H46-32

Decisions

The Deputies

1. recalling that the judgments in this group concern the authorities' unjustified refusal to recognise the religious nature of the Alevi faith, which resulted *inter alia* in the discriminatory treatment of their followers and places of worship compared to followers and worships of the majority understanding of Islam, who benefit from legal recognition and religious public services financed by the State; they relate also to the limited compulsory nature of the religious culture and ethics classes, with only limited possibilities of exemption offering no appropriate options for the children of parents who have a religious or philosophical conviction other than that of 15 / 31 Sunni Islam;

As regards individual measures

2. recalling that the applicants' children are beyond the age of primary and secondary school education, decided to close the *Hasan and Eylem Zengin* case and continue supervision of the general measures concerning compulsory religious culture and ethics classes under the *Mansur Yalçın and Others* case and adopted Final Resolution CM/ResDH(2023)143;

3. noted that no further individual measures are required in the *Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı*;

As regards general measures

4. welcomed the recent developments capable of partially eliminating the imbalance in religious public services provided by the State and invited the authorities to provide information on the practical impact of these measures; called on the authorities to provide their assessment on whether and if so to what extent recent measures adopted have addressed the other legal, organisational or financial problems encountered by the Alevi community, such as lack of recognition of their religious leaders, impossibility to receive donations or state subsidies taking also into account the recommendations reached by consensus in 2010 in the Alevi initiative workshops' final report;

5. welcoming the legislative measures taken to ensure that lighting costs of the *cemevis* are reimbursed by the State, decided to close their examination of the *Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi Vakfı* case dealing solely with this issue; and adopted Final Resolution CM/ResDH(2023)144;

6. noted with deep regret that the authorities failed to take any measure to address the shortcomings identified by the Court as regards the compulsory religious culture and ethics classes; therefore strongly urged the authorities to take the necessary measures to ensure that the Turkish education system fulfils the State's duty of neutrality and impartiality towards the various religions, denominations and beliefs, respecting the principles of pluralism and objectivity, and offers appropriate options for the children of parents who have a religious or philosophical conviction other than that of Sunni Islam to opt out of compulsory religious education, without pupils' parents being obliged to disclose their religious or philosophical convictions;

7. decided to resume consideration of these cases at their DH meeting in June 2024 at the latest and, in view of the absence of any progress on the issue of compulsory religious culture and ethics classes since the first judgment on this issue became final in 2008, instructed the Secretariat to prepare a draft interim resolution for consideration by the Committee at its next examination of this group, in the absence of signs of concrete progress as regards the general measures.

Annex 2. **TURKISH REPUBLIC CONSTITUTIONAL COURT judgement**

The whole text of the ruling can be reached via the following link. Only the parts of the ruling which we think will be significant for the reader have been included in the text of this annex.

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/15345>

REPUBLIC OF TURKEY
CONSTITUTIONAL COURT PLENARY RULING
APPLICATION OF HÜSEYİN EL AND NAZLI ŞİRİN
(Application No.: 2014/15345)
Date of Ruling: 7/4/2022
Date and No. of Official Gazette: July 28th 2022 - 31906

I. TOPIC OF THE APPLICATION

1. The application concerns claims of a violation of the right of parents to demand respect for their religious and philosophical beliefs in education due to the fact that there is no possibility of a student being exempted from religious culture and morality lessons, and of a violation of the right to a trial within a reasonable time due to the long time taken by the court process.

II. APPLICATION PROCESS

2. The application was made on September 12th 2014...

...

III. EVENTS AND FACTS

...

IV. RELEVANT LAW

97. The relevant section of Article 26 of the Universal Declaration of Human Rights reads as follows:

“3. Parents have a prior right to choose the kind of education that shall be given to their children.”

98. The relevant section of Article 18 of the International Covenant on Civil and Political Rights reads as follows:

“4. The States Parties to the present Covenant undertake to have respect for the liberty of parents and, when applicable, legal guardians to ensure the religious and moral education of their children in conformity with their own convictions.”

99. The relevant section of Article 13 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights reads as follows:

“3. The States Parties to the present Covenant undertake to have respect for the liberty of parents and, when applicable, legal guardians to... ensure the religious and moral education of their children in conformity with their own convictions.”

102. The relevant section of Article 14 of the Convention on the Rights of the Child (CRC) reads as follows:

“1. States Parties shall respect the right of the child to freedom of thought, conscience and religion.

2. States Parties shall respect the rights and duties of the parents and, when applicable, legal guardians, to provide direction to the child in the exercise of his or her right in a manner consistent with the evolving capacities of the child...”

103. Relevant sections of the Toledo Guiding Principles on Teaching about Religions and Belief in Public Schools, which was drafted upon an initiative of the Organisation for Security and Cooperation in Europe and published in 2007, read as follows:

“...the basic principle under international standards appears to be that teaching about religions and beliefs is permissible even if it is compulsory, so long as it is given “in a neutral and objective way.” Moreover, non-neutral religious instruction is permissible if there are adequate opt-out provisions...” (p.70)

“Where compulsory courses involving teaching about religions and beliefs are sufficiently neutral and objective, mandatory participation in such courses as such does not violate the freedom of religion or belief (although states are, of course, free to allow partial or total opt-outs in these settings)...” (p. 72)

6. Reports of the European Commission against Racism and Intolerance on Türkiye

104. The relevant section of the Report of the European Commission (the Commission) against Racism and Intolerance on Türkiye dated December 15th 2000 reads as follows:

“...[The Commission] notes that the compulsory nature of religious education is currently the subject of public debate in Turkey and considers that, in order to guarantee the respect of personal choice in matters of religion, thereby contributing to the respect of genuine plurality, religious education should not be compulsory.”

105. The relevant section of the Report of the Commission on Türkiye dated June 25th 2004 reads as follows:

“68. ... [The Commission] considers the situation unclear: if this is indeed a course on the different religious cultures, there is no reason to make it compulsory for Muslim children alone. Conversely, if the course is essentially designed to teach the Muslim religion, it is a course on a specific religion and should not be compulsory, in order to preserve children’s and their parents’ religious freedom.”

106. The relevant section of the Report of the Commission on Türkiye dated December 10th 2010 reads as follows:

“72...[The Commission] observed that if the course indeed covered different religious cultures, there should be no reason to make it compulsory for Muslim children alone; conversely, if it was essentially designed to teach the Muslim religion, it should not be compulsory, in order to preserve children’s and their parents’ religious freedom.....”

73. No significant changes in practice have been reported since [the Commission]’s third report; numerous sources consider that the compulsory religious education delivered in state schools in accordance with Article 24 of the Constitution and Article 12 of Law No. 1739 on National Education still focuses essentially on instruction in the principles of the Sunni Muslim faith.

74. [The Commission] refers to its recommendations made elsewhere in this report regarding the implementation of the judgment of the European Court of Human Rights in the case of Zengin Hasan and Eylem,³² and emphasises the need to ensure that the convictions of members of all religious minority groups are respected in the education system, including the convictions of persons who do not want their children to receive any religious instruction at school.”

107. The relevant section of the Report of the Commission on Türkiye dated June 30th 2016 reads as follows:

“89. ...As ending structural discrimination in these fields and in particular in religious education is important for sustainable integration of minority groups, [the Commission] notes with regret that the ECtHR has again found serious violations...

90. These cases show that the authorities still do not respect the state’s duty to neutrality and impartiality in religious matters and that this results in various forms of structural discrimination against religious minority groups. Since ending such structural discrimination is important for successful integration, [the Commission] again urges the authorities to expedite implementation of the ECtHR judgments in this field...”

7. The Convention and the Jurisprudence of the European Court of Human Rights

a. The Right of Parents to Demand Respect for their Religious and Philosophical Beliefs in Education

108. Article 2 of the First Protocol to the Convention (P1-2) is as follows:

“No person shall be denied the right to education. In the exercise of any functions which it assumes in relation to education and to teaching, the State shall respect the right of parents to ensure such education and teaching in conformity with their own religious and philosophical convictions.”

....

127. The relevant section of Article 9 of the Convention reads as follows:

“1. Everyone has the right to freedom of thought, conscience and religion; this right includes freedom to change his religion or belief and freedom, either alone or in community with others and in public or private, to manifest his religion or belief, in worship, teaching, practice and observance...”

128. According to the ECtHR, as the second sentence of P1-2 only encompasses a right for parents, a child receiving education cannot claim that s/he is a victim of a violation of the right accorded to parents under the second sentence of P1-2 (Eriksson/Sweden, § 93). However, children may base their cases on the issue of respect for their religious beliefs in matters related to education on Article 9 of the Convention. The ECtHR states that Article 9 of the Convention provides protection against state religious indoctrination. According to the ECtHR, this article primarily protects the area of personal and religious beliefs (Saniewski/Poland (dec.), B. No: 40319/98, 26/6/2001).

129. On the other hand, the ECtHR has indicated that the freedom to manifest one's religious beliefs comprises also a negative aspect, namely the right of individuals not to be required to reveal their faith or religious beliefs and not to be compelled to assume a stance from which it may be inferred whether or not they have such beliefs (Grzelak/Poland, B. No: 7710/02, 15/6/2010, § 87).

130. The ECtHR has observed that that information about personal religious and philosophical conviction concerns some of the most intimate aspects of private life, and that imposing an obligation on parents to disclose detailed information to the school authorities about their religious and philosophical convictions may constitute a violation of Article 8 of the Convention and possibly also of Article 9 (Folgerø et al /Norway, § 98).

VI. RULING

It has been decided on April 7th 2022:

A. 1. by MAJORITY VOTE, and with the dissenting votes of Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI and İrfan FİDAN, that the parents' claim that their right to demand respect for their religious and philosophical beliefs in education IS ADMISSIBLE;

B. by MAJORITY VOTE, and with the dissenting votes of Kadir ÖZKAYA, Hicabi DURSUN, Muammer TOPAL, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ and İrfan FİDAN, that the rights of parents to demand respect for their religious and philosophical beliefs in education guaranteed in the fourth clause of Article 24 of the Constitution HAS BEEN VIOLATED;

C. That moral compensation of TL20,000 be PAID JOINTLY to the applicants, and the other claims for compensation BE REJECTED;

F. That copies of the ruling are to BE SENT to the Council of the State and the Ministry of National Education for their information;

G. That a copy of the ruling is to BE SENT to the Ministry of Justice.

Gönderi mesajımız:

Dogan Bermek <dbermek@gmail.com>

An NGO contribution to works about HRC 52/38

1 mesaj

Dogan Bermek <dbermek@gmail.com>
Alici: "registry@ohchr.org" <registry@ohchr.org>
Cc: "ohchr-minorities@un.org" <ohchr-minorities@un.org>

19 Eylül 2023 15:52

Dear Managers,

We are a Turkish NGO, Our submission to the "Call for inputs on combating intolerance based on religion or belief (HRC resolution 52/38)" is attached.
We are ready to provide further information and/or documentation for your important and valuable research.

Kindest regards
Dogan BERMEK

dbermek@gmail.com +90 532 513 2795
ADO Alevi Düşünce Ocağı Derneği
Alevi Philosophy Center
İstanbul
www.aleviocagi.org

 ADO contribution UN HRC 52-38.pdf
257K

20 / 31

BM nezdinde bu alışmayı yürüten Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi zel raportr Oxford Üniversitesi Uluslararası İnsan Hakları Hukuku ğretim yelerinden **Prof. Dr. Nazıla GHANEA tarafından konseye sunulan raporun 17 ve 18. Sayfalarından sonuç bölümünü** yayınlıyoruz. Özellikle Devlet Dışı aktörler yani Sivil Toplum Kuruluşlarına tavsiyeler bölümü dikkatle değerlendirilmeye değer uyarılarda bulunuyor.

Raporun tümüne eriřim için baęlantı:

<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g23/267/05/pdf/g2326705.pdf?token=wu0qXqv2krG6cQsAU&fe=true>

İnsan Hakları Konseyi
55. Oturum.
26 şubat-5 Nisan 2024
Gndem maddesi 3

United Nations

General Assembly

Distr.: General
8 January 2024
Original: English

Human Rights Council
Fifty-fifth session
26 February–5 April 2024
Agenda item 3
Promotion and protection of all human rights, civil,
political, economic, social and cultural rights,
including the right to development

Hatred on the basis of religion or belief

Report of the Special Rapporteur on freedom of religion or belief,
Nazila Ghanee

21 / 31

Kalkınma hakkı da dahil olmak üzere tüm insan haklarının, medeni, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların teşvik edilmesi ve korunması

Din veya inanç temelinde nefret söylemi

Din veya inanç özgürlüğü zel Raportörü Nazıla Ghane

Rapor zeti

Din veya inanç özgürlüğü zel Raportörü Nazıla Ghanea, bu raporda nefret söylemiyle mücadele etmek, din veya inanç özgürlüğünü teşvik etmek, dinler ve kültürler arası diyalog ve anlayışı geliştirmek ve tüm insan haklarını gözetirken din ve inanç azınlıklarını korumak için daha fazla çaba gösterilmesi çağrısında bulunmaktadır. Etkili olabilmesi için din veya inanç temelli nefretin Devletler tarafından insan haklarına uygun bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Özel Raportör ayrıca, din veya inanca dayalı nefretin sürekli bir dikkatle ele alınması için ulus ötesi savunuculuk ağlarına katılım da dahil olmak üzere Devlet dışı aktörlere tavsiyelerde bulunmaktadır.

Birleşmiş Milletler
A/HRC/55/47
Genel Kurul

ADO
Alevis Philosophy Center

8 Ocak 2024

Orijinal: İngilizce

Sayfa 17 ve 18 'den:

VI. Sonuçlar ve öneriler

61. Özel Raportör, din veya inanç özgürlüğünü teşvik etmek, dinler ve kültürler arası diyalog ve anlayışı geliştirmek, din ve inanç azınlıklarını korumak ve tüm insan haklarını gözeterek nefret söylemiyle mücadele etmek için daha fazla çaba gösterilmesi çağrısını yineler. **Din veya inanç temelli nefret, Devletler tarafından insan haklarına uygun bir şekilde ele alınmalıdır. Ayrımcılık, düşmanlık veya şiddete teşvik teşkil eden her türlü dini nefret savunusu kanunen yasaklanmalıdır. Siyasi ve dini liderler, hoşgörüsüzlüğe ve nefret söylemine karşı kararlı ve hızlı bir şekilde seslerini yükseltme konusunda çok önemli bir role sahiptir. Uluslararası normlar ve standartlar ayrımcılık ve şiddete teşvikle mücadele için bir çerçeve sunarken, yasalar tek başına yeterli değildir ve devletler ayrıca giderek artan çok kültürlü ve birbirine bağlı toplumlarda çeşitliliği ve ifade özgürlüğünü teşvik edecek politika ve programları benimsemelidir.**

62. Özel Raportör Devletlere şu tavsiyelerde bulunmaktadır:

- (a) Din veya inanç temelinde olanlar da dahil olmak üzere tüm nefret söylemi ifadeleri hakkında düzenli olarak ayrıştırılmış veri toplamak, bunları kaydetmek ve raporlamak, böylece yetkilileri hoşgörüsüzlük, ayrımcılık ve şiddet vakaları ve örüntüleri konusunda uyararak uygun şekilde ele alınmalarını sağlamak;
- (b) Toplum üyelerinin eşitliğini zedeleyen din veya inanç temelli ayrımcı söylemlere karşı zamanında ve güçlü adımlar atmalıdır; bazı söylemler "hoşgörü, nezaket ve başkalarının haklarına saygı açısından" endişe yaratırken, hukuka aykırı ifade biçimleri "bir hukuk davasını veya idari yaptırımları haklı gösterebilir" veya kesinlikle haklı durumlarda son çare olarak "cezai yaptırımlara" da yol açabilir;¹⁰⁶
- (c) Ayrımcılığa, düşmanlığa veya şiddete teşvik teşkil etmeyen dini nefret söyleminin sağlam tedbirler ve politikalar yoluyla aktif bir şekilde ele alınması gerektiğini ancak suç haline getirilmemesi gerektiğini kabul edin;
- (d) Devlet kurumları ve toplumun genelinin düzenli iletişim halinde olması, nefret söylemi vakalarının kurumsal ve toplumsal düzeyde gündeme getirilmesine ve iş birliği içinde yanıtlanmasına olanak tanımak için uzun vadeli güven inşasına ve uyuma yatırım yapmalıdır;
- (e) Devlet politikalarının nefret söyleminden arındırılmış olmasını sağlamak için tüm mevzuat ve politikalar gözden geçirilmelidir; nefret söyleminde bulunan Devlet aktörlerinin cezasız kalmamasını sağlamak için şikâyet mekanizmaları ve prosedürleri de gözden geçirilmelidir;
- (f) Sözleşme'nin 20 (2) maddesi uyarınca bu tür nefret söyleminin kışkırtmaya varıp varmadığına bakılmaksızın, din veya inanca dayalı nefreti önlemek için kapsamlı ayrımcılık karşıtı mevzuat kabul etmek;¹⁰⁷
- (g) Özel dikkat gerektiren, ayrımcılığın yapısal olarak yerleşik olduğu ve genel hükümlerin ayrımcılığın ortadan kaldırılmasında yeterli olmadığı durumlarda, ilgili din veya inanç topluluklarıyla istişare halinde, sorunun özelliklerini ele almak üzere eylem planları geliştirmelidir; bu tür eylem

22 / 31

planları, sistemik engeller ve kökleşmiş önyargılarla etkili bir şekilde yüzleşmek için canlı araçlar ve yol haritaları sunar;

(h) Tüm Devlet aktörleri için düzenli olarak farkındalık yaratma ve kapasite geliştirme faaliyetlerinde bulunmak;

(i) Din veya İnanç Temelinde Hoşgörüsüzlük, Ayrımcılık ve Nefret ve/veya Şiddete Teşvikle Mücadele için İstanbul Sözleşmesi de dâhil olmak üzere, karşılaşılan zorlukların, deneyimlerin ve çıkarılan derslerin diğer Devletlerle paylaşılmasına aktif olarak ve iyi niyetle katkıda bulunmak;

(j) Medya, sivil toplum örgütleri, dini veya inanç toplulukları ve azınlıklar da dahil olmak üzere ulus ötesi savunuculuk ağlarıyla iş birliği yaparak nefret söylemini sürekli bir dikkatle ele almalıdır;

(k) Sözleşme'nin 20 (2) maddesi uyarınca ayrımcılık, düşmanlık veya şiddete teşvik teşkil eden dini nefretin savunulmasını yasaklayan mevzuatı kabul etmelidir; bu, Sözleşme'nin 18. maddesinde anlaşıldığı üzere düşünce, vicdan, din veya inancın genişliği ile bilgilendirilmeli ve olaylar Rabat Eylem Planı'nın rehberliğinden yararlanılarak vaka bazında dikkatle değerlendirilmelidir.

63. Özel Raportör, Devlet dışı aktörlere şu tavsiyelerde bulunur:

(a) Nefret söyleminin hedeflerine ve dolayısıyla dini veya inanç azınlıklarına mensup bireyler ve topluluklarla etkileşime girmenin önemine özel dikkat göstererek, nefret söylemini sürekli ve dikkatle ele almak için ulusötesi savunuculuk ağlarına dahil olun;

(b) Geleneksel medyada ve sosyal medyada nefret söylemini önlemek, azaltmak ve karşı koymak ve dinleri veya inançları nedeniyle bu tür nefret söylemine hedef olanlara cevap hakkı sağlamak için gayret sarf edin;

(c) Dinleri veya inançları nedeniyle hedef alınan kişilerle müttefiklik ve dayanışma için dinler arası ilişkileri teşvik edin; bu tür karşı söylemlerde iş birliği içinde konuşmak ve olumlu destek mesajları iletmek nefret söylemine karşı güçlü bir toplumsal direnç sağlayabilir;

(d) Hoşgörüsüzlük mesajlarını ve dinleri veya inançları ya da bunların takipçilerini şiddeti, düşmanlığı, ayrımcılığı, nefreti veya şiddeti teşvik etmek için araçsallaştıran ifadeleri, örneğin seçim amaçları veya siyasi kazanç için kullanmaktan kaçınılmalıdır;

(e) Şiddet, ayrımcılık veya düşmanlığı körükleyen dini nefret savunuculuğunun tüm örneklerini kamuoyu önünde kınayın; müdahale stratejileri üzerinde etkisi olacağından, konuşmacılar, kötü niyetli araçlar veya hedefler olarak Devlet ve Devlet dışı aktörleri ayırt ederken muhakeme kullanılmalıdır;

(f) Azınlıklara mensup tüm kişilerin insan haklarını savunmalı ve din veya inanç özgürlüklerinin yanı sıra kültürel, dini, sosyal, ekonomik ve kamusal hayata eşit ve etkin bir şekilde katılma haklarını savunmalıdır.

105 Bkz. <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/religion/faithforrights/Faith-for-rightsP2Pweek2023.pdf>.

106 A/HRC/22/17/Add.4, ek, paras. 20 ve 34.

107 A.g.e., para. 26. A/HRC/55/47 18 GE.23-25950

Below you will find the CONCLUSION section of the report.

Link of the full report is:

<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g23/267/05/pdf/g2326705.pdf?token=wu0qXqv2krG6cQsAUs&fe=true>

Human Rights Council

Fifty-fifth session

26 February–5 April 2024

Agenda item 3

Promotion and protection of all human rights, civil, political, economic, social and cultural rights, including the right to development

Hatred on the basis of religion or belief

Report of the Special Rapporteur on freedom of religion or belief, Nazila Ghanea

Summary

In the present report, the Special Rapporteur on freedom of religion or belief, Nazila Ghanea, calls for greater efforts to counter hate speech, promote freedom of religion or belief, foster interfaith and intercultural dialogue and understanding and protect religious and belief minorities while upholding all human rights. To ensure effectiveness, hatred on the basis of religion or belief must be addressed by States in a human rights-compliant manner. The Special Rapporteur also offers recommendations to non-State actors, including engagement in transnational advocacy networks, for addressing hatred based on religion or belief with ongoing vigilance.

24 / 31

Pages 17-18

VI. Conclusions and recommendations

61. The Special Rapporteur reiterates the call for greater efforts to promote Freedom of religion or belief, foster interfaith and intercultural dialogue and understanding, protect religious and belief minorities and combat hate speech while upholding all human rights. Hatred on the basis of religion or belief must be addressed by States in a human rights-compliant manner. Any advocacy of religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence should be prohibited by law. Political and religious leaders have a crucial role to play in speaking out firmly and promptly against intolerance and hate speech. While international norms and standards provide the framework to combat incitement to discrimination and violence, laws alone are not sufficient and States should also adopt policies and programs to promote diversity and freedom of expression in increasingly multicultural and interconnected societies.

62. The Special Rapporteur recommends that States:

- (a) Collect disaggregated data, record and report on all expressions of hate speech, including those on the basis of religion or belief, on a regular basis, thus alerting authorities to instances and patterns of intolerance, discrimination and violence so that they can be addressed appropriately;
- (b) Take timely and robust action against discriminatory speech on the basis of religion or belief that undermines the equality of members of society; some speech raises concern “in terms of tolerance, civility and respect for the rights of others”, while unlawful forms of expression may “justify a civil suit or administrative sanctions” or, as a last resort in strictly justifiable situations, may also lead to “criminal sanctions”;¹⁰⁶
- (c) Recognize that religious hate speech that does not constitute incitement to discrimination, hostility or violence should be actively addressed through robust measures and policies but not criminalized;
- (d) Invest in long-term trust-building and cohesion so that State institutions and the community at large are in regular communication, allowing instances of hate speech to be raised and responded to collaboratively at the institutional and societal levels;
- (e) Review all legislation and policies to ensure that State policies are free of hate speech; complaints mechanisms and procedures also need to be reviewed to ensure that there is no impunity for State actors who engage in hate speech;
- (f) Adopt comprehensive anti-discrimination legislation to prevent and to hatred based on religion or belief, irrespective of whether or not such hate speech rises to incitement in accordance with article 20 (2) of the Covenant;¹⁰⁷
- (g) Develop action plans, in consultation with relevant religious or Belief communities, to address the specifics of the challenge in cases where specific attention is merited, where discrimination is structurally embedded and where general provisions do not adequately deliver on eliminating discrimination; such action plans offer living instruments and road maps to effectively confront systemic barriers and deep-seated prejudices;
- (h) Engage in awareness-raising and capacity-building for all State actors on a regular basis;
- (i) Contribute actively and in good faith in sharing challenges, experiences and lessons learned with other States, including through the Istanbul Process for Combating Intolerance, Discrimination and Incitement to Hatred and/or Violence on the Basis of Religion or Belief;
- (j) Engage with transnational advocacy networks, including the media, civil society organizations and religious or belief communities and minorities, to address hate speech with ongoing vigilance;
- (k) Adopt legislation prohibiting advocacy of religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence, in accordance with article 20 (2) of the Covenant; this should be informed by the breadth of thought, conscience, Religion or belief, as understood in article 18 of the Covenant, and incidents should be assessed carefully, on a case-by-case basis, with the benefit of the guidance of the Rabat Plan of Action.

63. The Special Rapporteur recommends that non-State actors:

- (a) Engage in transnational advocacy networks to address hate speech with ongoing vigilance, giving special attention to the targets of hate speech and therefore the importance of engaging with individuals and communities belonging to religious or belief minorities;**
- (b) Prevent, mitigate and counter hate speech in traditional media and social media and ensure the right of reply to those who are targeted in such hate speech on grounds of their religion or belief;**
- (c) Encourage interfaith responses for allyship and solidarity with those who are targeted on grounds of their religion or belief; speaking collaboratively in such counter-speech and conveying positives messages of support may provide strong societal resilience against hate speech;**
- (d) Refrain from using messages of intolerance and expressions that instrumentalize religions or beliefs or their followers to incite violence, hostility, discrimination, hatred or violence, for example for electoral purposes or political gain;**
- (e) Publicly denounce all instances of advocacy of religious hatred that incites violence, discrimination or hostility; discernment must be used in distinguishing State and non-State actors as speakers, malicious intermediaries or targets, as this has an impact on response strategies;**
- (f) Stand up for the human rights of all persons belonging to minorities and defend their freedom of religion or belief, as well as their right to participate equally and effectively in cultural, religious, social, economic and public life.**

26 / 31

BM Özel Raportörü Prof. Dr. Nazila Ghanea tarafından hazırlanan “DİN ve İNANÇ TEMELİNDE NEFRET SÖYLEMİ” raporunun Alevisi Düşünce Ocağı bildirimine de referans verilen madde 15 ve çevirisi:

A/HRC/55/47

or other historical atrocities;²³ the attribution of responsibility to religious or belief minorities for the actions of their perceived “kin” elsewhere;²⁴ the use of biased or discriminatory language by public figures in mainstream or widely-publicized forums or popular culture;²⁵ the broad designation of religious or belief minorities as “blasphemers” or “apostates”;²⁶ exclusion from economic life;²⁷ the public desecration of religious symbols;²⁸ and biased media coverage.²⁹ While such expressions may not all reach the threshold of incitement, although some will (see sect. III below), they should nevertheless serve as warning signs of prejudicial attitudes that must be addressed.

15. Structural factors contribute to conditions for the development of hateful discourse. As pointed out by previous mandate holders, situations of political authoritarianism, corruption, lack of transparency and lack of trust in public institutions provide conditions for the scapegoating of religious or belief communities.³⁰ Furthermore, the marginalization and dehumanization of members belonging to religious or belief minorities is often expressed through the constitution and other laws, as well as in the functioning of the institutions of State and society, especially in education.³¹ In that way, one religion or belief is associated with Statehood and Government and with national, ethnic, cultural or racial identity or superiority,³² and its norms are established as the “normal” baseline, against which the dignity and rights of religious or belief minorities are contrasted and measured.³³ Political projects of this kind may find legitimacy in the existence or propagation of legal provisions, such as anti-blasphemy or anti-conversion/anti-apostasy laws, which stigmatize certain religions or beliefs or their expressions as criminal.³⁴ Counter-terrorism laws may also put religious or belief minorities at increased risk of stigmatization and targeting.³⁵ These structural factors generate and normalize religious discrimination and, in turn, create conditions that expose the vulnerability of religious or belief minorities to direct expressions of hatred, including physical violence.

16. Furthermore, religious or belief-based hatred is often mediated, facilitated and exacerbated by online platforms and social media, which can rapidly escalate tensions. In many submissions it was highlighted that the online environment facilitates and amplifies disinformation, advocacy of hatred and subsequent incitement to violence. Myth, conspiracy theories and calls for violence now spread with greater speed and reach than ever before, often meaning that local events can have global consequences.³⁶

C. Ends served by hatred based on religion or belief

17. Hatred on the basis of religion or belief can be motivated and aggravated by factors relating to religious or beliefs and their doctrines. Its proliferation and the violence that it engenders, whether direct or structural, are understood by some as legitimate and desirable

²³ Submissions from Australian Human Rights Commission and World Jewish Congress.

²⁴ Submission by Christian Solidarity Worldwide.

²⁵ Submissions by Equality Myanmar; Northern Justice Watch; and South Asia Collective.

²⁶ Submissions by Christian Solidarity Worldwide and Set My People Free.

²⁷ Submissions by Open Doors International and National Christian Evangelical Alliance Sri Lanka.

²⁸ Submissions by Pakistan and Türkiye.

²⁹ Submission by Sweden.

³⁰ See A/HRC/25/58.

³¹ Submissions by Alevisi Philosophy Center; Baha’i International Community; Christian Solidarity Worldwide; Coordination des Organisations Musulmanes de Centrafrique; Open Doors International; and Office of Public Information of Jehovah’s Witnesses.

³² Submissions by Coalition for Genocide Response; Joint Initiative for Strategic Religious Action Partners; Indonesia; and Justice for All.

³³ Submissions by Memorial; SOVA Research Centre.

³⁴ See communications sent to India (IND 8/2023), Nigeria (NGA 1/2023) and Pakistan (PAK 2/2023). With regard to the risk of refoulement arising in the context of such laws or religious persecution, see communications sent to Bangladesh (BGD 5/2023), Japan (JPN 1/2023) and Türkiye (TUR 3/2023).

³⁵ See communications sent to the Philippines (PHL 4/2023) and Sri Lanka (LKA 4/2023). Submission by National Council of Churches of the Philippines.

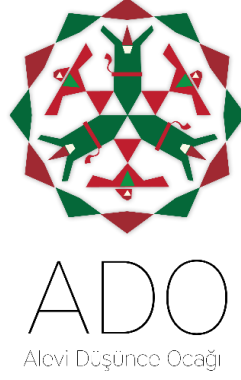
³⁶ Submissions by Memorial; World Evangelical Alliance; World Jewish Congress. See also communications sent to Nigeria (NGA 1/2023) and Sri Lanka (LKA 5/2023).

15. Yapısal faktörler nefret söyleminin gelişmesi için gerekli koşulların oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Daha önceki çalışmaları yürüten yetkililer tarafından da belirtildiği üzere, siyasi otoriterlik, yolsuzluk, şeffaflık eksikliği ve kamu kurumlarına güven eksikliği ortamları, din veya inanç topluluklarının günah keçisi ilan edilmesi için uygun koşullar oluşturmaktadır. Ayrıca, ötekileştirme ve dini veya inanç azınlıklarına mensup kişilerin insanlık dışı addedilmesi de sıklıkla ifade edilmekte, anayasa ve diğer yasaların yanı sıra, devlet kurumlarının işleyişinde, özellikle de eğitim alanında da bir din veya inanç Devlet ve Hükümet eli ile ulusal, etnik, kültürel veya ırksal kimlik ya da üstünlük olarak tanımlanır ve normları “normal” temel olarak belirlenir ve din veya inanç mensuplarının saygınlığı ve hakları karşılaştırmalar ve bu tür kıyaslamalar ile ölçülür. Bu tür siyasi projeler, Hakaret veya nefret söylemi karşıtı veya din değiştirme/irtidat karşıtı yasaların bazı yasal hükümlerinin kasıtlı yorumlanmaları ve/veya böyle yorumların yaygınlaştırılması ile de meşruiyete kavuşturulmaya çalışılabilir. Belirli kişileri damgalayarak bağlı oldukları dinler veya inançlar ya da bunların ifadeleri suç olarak kabul edilebilir. Terörle mücadele yasaları da dini veya inanç azınlıkları damgalanma ve hedef gösterilme riski altındadır. Bu yapısal faktörler dini ayrımcılığı üretip normalleştirmekte ve bunun sonucunda da azınlık durumunda olan din veya inanç mensupları fiziksel şiddet de dahil olmak üzere nefret söylemi içeren ifadelerle karşı savunmasız kalmaktadır.

Translation of the article 15, which also refers to the Alevisi Philosophy Center contribution.

15. Structural factors contribute to conditions for the development of hateful discourse. As pointed out by previous mandate holders, situations of political authoritarianism, corruption, lack of transparency and lack of trust in public institutions provide conditions for the scapegoating of religious or belief communities.³⁰ Furthermore, the marginalization and dehumanization of members belonging to religious or belief minorities is often expressed through the constitution and other laws, as well as in the functioning of the institutions of State and society, especially in education.³¹ In that way, one religion or belief is associated with Statehood and Government and with national, ethnic, cultural or racial identity or superiority,³² and its norms are established as the “normal” baseline, against which the dignity and rights of religious or belief minorities are contrasted and measured.³³ Political projects of this kind may find legitimacy in the existence or propagation of legal provisions, such as anti-blasphemy or anti-conversion/anti-apostasy laws, which stigmatize certain religions or beliefs or their expressions as criminal.³⁴ Counter-terrorism laws may also put religious or belief minorities at increased risk of stigmatization and targeting.³⁵ These structural factors generate and normalize religious discrimination and, in turn, create conditions that expose the vulnerability of religious or belief minorities to direct expressions of hatred, including physical violence.

ALEVİ DÜŞÜNCE OCAĞI DERNEĞİ ALEVI PHILOSOPHY CENTER ASSOCIATION

2015 yılında Alevi kurumlaşması ve hak mücadelesinin her aşamasında görev yapmış bir grup Alevi inanç ve kanaat önderi tarafından kurulan ADO - Alevi Düşünce Ocağı Derneği 2023 yılı boyunca da İnanç Özgürlükleri, Temel Haklar ve Alevi kültürel mirası ve felsefesi konularında kuruluş amacı, tüzüğü ve hedefleri doğrultusunda çalışmalarını sürdürdü.

ADO 'nun etkinlikleri ve faaliyetleri hakkında bilgiye www.aleviocagi.org web sitemizden ve www.facebook.com/groups/aleviocagi sayfalarından ulaşabilir, derneğimiz ile mail@aleviocagi.org e-posta adresinden iletişim kurabilirsiniz.

2023 yılında İNANÇ ÖZGÜRLÜKLERİ, TEMEL HAKLAR konularındaki çalışmalarımıza ve bu konudaki önemli arşiv bilgilerine aşağıdaki kaynaklardan ulaşabilir, indirebilir ve paylaşabilirsiniz.

28 / 31

Founded in 2015 by a group of Alevi faith and opinion leaders who have worked at every stage of Alevi institutionalization and struggle for rights, ADO - Alevi Thought Hearth Association continued to work on Freedom of Belief, Fundamental Rights and Alevi cultural heritage and philosophy in line with its founding purpose, charter and goals throughout 2023.

You can find information about ADO's events and activities on our website www.aleviocagi.org and www.facebook.com/groups/aleviocagi, and you can contact our association via mail@aleviocagi.org e-mail address.

You may access, download and share our works and important archive information about FREEDOM OF BELIEF, FUNDAMENTAL RIGHTS from the following sources.

2023 YILI ETKİNLİKLERİMİZ

AIHM ALEVİ DAVALARI - KARARLARI ve GELİŞMELER HAKKINDA TOPLU BİLGİ:

Collective Information on Decisions and Developments about ECHE Judgment implimentations

Alevilerin maruz kaldığı ayrımcılık ve hak arayışı konusunda 2005 'ten buyana süregelen AIHM davaları kararlar, içerikler ve bugün gelinen noktada uygulamamaların durumunu özetleyen bir dizi köşe yazısı Doğan Bermek ve Avukat Namık Sofuoğlu tarafından hazırlandı ve kamuoyu ile paylaşıldı.

A series of columns summarizing the judgments, content and current state of practice in the ongoing ECHR cases since 2005 on the discrimination Alevi face and the pursuit of their rights have been prepared by Doğan Bermek and Attorney Namık Sofuoğlu and shared with the public.

<https://aleviocagi.org/aihm-kararlari--1->
<https://aleviocagi.org/aihm-kararlari---ii>
<https://aleviocagi.org/aihm-kararlari---iii>

UYGULAMADA AİHM KARARLARI İZLEME RAPORU VI -

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Haziran 2023 'te gerçekleşen 1468. toplantısı ile ilgili gelişmeleri içeren "İzleme Raporu VI" Temmuz 2023'te Türkçe ve İngilizce olarak yayınlandı.

MONITORING REPORT ON JUDGMENTS OF THE COURT IN PRACTICE VI

The "Follow-up Report VI" on the 1468th meeting of the Committee of Ministers of the Council of Europe held in June 2023 was published in Turkish and English in July 2023.

<https://aleviocagi.org/aihm-kararlari---izleme-raporu-6>

<https://aleviocagi.org/ecthr-judgments---report-6>

İZLEME RAPORLARIMIZIN tümüne <https://aleviocagi.org/dava-takipleri> sayfasından erişilebilir.

All of our MONITORING REPORTS are available at

<https://aleviocagi.org/dava-takipleri>.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ile ilgili çalışmalarımız :

Our works related to the United Nations :

1.Türkiye'de Dine Dayalı Hoşgörüsüzlük sorunları ile ilgili olarak Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komiserliğinin çağrısına katkı raporu gönderildi. 19.Eylül.2023

ADO Submitted a contribution to the call of the United Nations Commissioner for Human Rights on the problems of religious intolerance in Turkey. September 19.2023

<https://aleviocagi.org/birlesmis-milletler-hrc--52-38-sayili-din-ve-inanc-ozgurluklerinde-hosgorusuzlukle-mucadele>

2.Birleşmiş Milletler Özel Raportörlüğüne Din ve İnanç Özgürlüklerine yönelik Nefret Söylemlerine karşı savunma konulu raporumuz gönderildi. 28.Ekim.2023

Our report on Defending against Hate Speeches against Freedom of Religion and Belief has been sent to the United Nations Special Rapporteur. October 28.2023

<https://aleviocagi.org/birlesmis-milletler-yuksek-komiserligi-nin--din-ve-inanc-ozgurluklerine-karsi-nefret-soylemi-ile-mucadele> -

29 / 31

T.C. AYM -ANAYASA MAHKEMESİ BAŞVURUSU (Amici Curiae)

Üç Alevi federasyonu AACF- Anadolu Alevi Canlar Federasyonu, AVF – Alevi Vakıfları Federasyonu ve TADEFE – Tahtacı Dernekler Federasyonu ile ADO – Alevi Düşünce Ocağı T.C. ANAYASA

MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI 'na:

“ÜLKEMİZDE İNANÇ ÖZGÜRLÜKLERİ, UYGULAMALAR VE ALEVİ TOPLUMUNUN SORUNLARI”

konusunda Alevi toplumunun büyük çoğunluğunun ortak görüşlerini sundular. 19.Kasım.2023

Three Alevi federations AACF - Anatolian Alevi Canlar Federation, AVF - Federation of Alevi Foundations, TADEFE - Federation of Tahtacı Associations and ADO - Alevi Philosophy Center to the PRESIDENCY OF THE CONSTITUTIONAL COURT OF THE TURKEY:

"FREEDOM OF BELIEF IN OUR COUNTRY, PRACTICES AND PROBLEMS OF THE ALEVİ COMMUNITY" and presented the common views of the majority of the Alevi community. November 19.2023

<https://aleviocagi.org/anayasa-mahkemesi-baskanligina>

DİN ve İNANÇ ÖZGÜRLÜKLERİ ETKİNLİKLERİMİZ:

Activites about FORB (freedom of Religion and Belief)

Değişik kuruluşların yıl içerisinde yaptığı etkinliklere destek verdik, yaygınlaştırma çalışmalarına katıldık. Paydaş veya düzenleyici olduğumuz bazı etkinlikler:

We organized some events as well as we supported events of various organizations throughout the year.

13.Nisan.2023 TBB-Türkiye Barolar Birliği tarafından Ankara 'da düzenlenen "AFETE TOPLUMSAL MÜDAHALE ve HUKUK" çalıştayına ADO katıldı.

ADO participated in the workshop on "SOCIAL RESPONSE TO DISASTER and LAW" organized by TBB-Turkish Bar Association in Ankara.

<https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/afete-toplumsal-mudahale-ve-hukuk-calistayi-genis-bir-katilimla-gerceklestirildi-83729>

15. Haziran.2023 – ADO-AVF ORTAK TOPLANTISI

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 'nin Haziran 2023 1468 sayılı toplantı kararlarını değerlendirdik.

ADO-AVF JOINT MEETING

We evaluated the decisions of the June 2023 meeting of the Committee of Ministers of the Council of Europe No. 1468.

<https://www.youtube.com/watch?v=9tMZYre7K6k&t=156s>

AIHM Kararları ve Uygulamalar konusu Prof.Dr. İftar Gözaydın ile değerlendirildi.

The ECHR Judgments and Practices was evaluated with Prof. Dr. İftar Gözaydın.

<https://www.youtube.com/watch?v=xU6PSbEgYkg&t=44s>

30 / 31

25.Haziran.2023 - TUZLA AYDINLI HAYDAR EREN Kültür ve Eğitim Vakfı genel kurulunda AIHM Kararları ve uygulamaları da özel olarak irdelendi..

At the general assembly of the TUZLA AYDINLI HAYDAR EREN Culture and Education

Foundation, the judgements and implementation of the ECHR were also specifically discussed.

<https://www.youtube.com/watch?v=O48CFFnRAgE&t=102s>

8.Temmuz.2023 - AACF tarafından düzenlenen HUKUK ÇALIŞTAYI 'na katıldık.

ADO Participated in the LAW and JUSTICE Workshop organized by AACF

<https://www.youtube.com/watch?v=QHfsUzrtDyk&t=2s>

<https://www.youtube.com/watch?v=pAjN-GPo9lo&t=55s>

ADO web sitesinden ulaşabileceğiniz faydalı bilgi ve belgeler:

Useful information and documents available on the ADO website:

İÇ HUKUK İLE İLGİLİ GELİŞMELERİ VE ALEVİ DAVALARI İLE İLGİLİ AIHM KARARLARININ TAM METİNLERİNİ <https://aleviocagi.org/ic-hukuk> sayfamızda bulabilirsiniz.

DEVELOPMENTS RELATED TO DOMESTIC LAW AND FULL TEXT OF ECtHR DECISIONS RELATED TO ALEVI CASES can be found at <https://aleviocagi.org/ic-hukuk>

AIHM Dosya no: 62649/10-- **EŞİT HAKLAR - İNANÇ ÖZGÜRLÜKLERİ –**

<https://aleviocagi.org/aihm-karari---esit-haklar---inanc-ozgurlukleri-->

AIHM Dosya no: 32093/10 - **CEMEVLERİ ELEKTRİK PARASI –**

<https://aleviocagi.org/aihm-karari---cemevleri-elektrik-parasi->

AIHM Dosya no: 21163/11 - **ZORUNLU DİN DERSLERİ –**

<https://aleviocagi.org/aihm-karari---zorunlu-din-dersi>

TBMM 7421 SAYILI ALEVİ hakları ile ilgili TORBA YASA ALEVİLİKLE İLGİLİ MADDELER

TBMM COMBİNED LAW NUMBER 7421 on ALEVI rights ARTICLES RELATED TO ALEVISM

<https://aleviocagi.org/7421-sayili-torba-yasa-alevi-maddeleri>

7421 CEMEVLERİ TORBA YASASI – İPTAL VE YÜRÜTMİYİ DURDURMA DAVA DİLEKÇELERİ –

7421 CEMEVLERİ OMNIBUS LAW - PETITIONS FOR ANNULMENT AND STAY OF EXECUTION

<https://aleviocagi.org/7421-cemevleri-yasasi---chp-iptal-ve-yurutmeyi-durdurma-dava- dilekcesi---1>

<https://aleviocagi.org/7421-cemevleri-yasasi---chp-iptal-ve-yurutmeyi-durdurma-dava- dilekcesi---2>

ZORUNLU DİN DERSLERİ - ANAYASA MAHKEMESİ KARARI 2014/15345 – 7.4.2

COMPULSORY RELIGIOUS LESSON CLASSES - CONSTITUTIONAL COURT DECISION 2014/15345 - 7.4.2

<https://aleviocagi.org/zorunlu-din-dersi---anayasa-mahkemesi-karari->

ALEVİ BEKTAŞİ KÜLTÜR VE CEMEVLERİ BAŞKANLIĞI – 112 SAYILI CB KURULUŞ KARARNAMESİ

PRESIDENCY OF ALEVI BEKTASHI CULTURE AND CEMEVLERİ - CB ESTABLISHMENT DECREE NO. 112

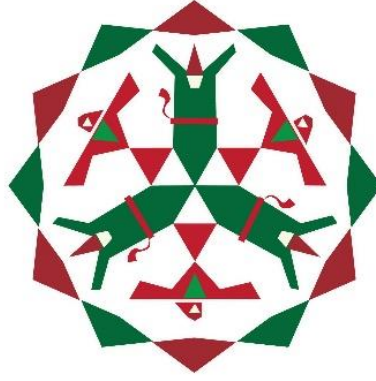
<https://aleviocagi.org/alevi-bektasi-kultur-ve-cemevleri-baskanligi112-sayili-cb-kurulus-kararnamesi>

ADO ‘nun 2023 yılı faaliyetlerinin tümüne www.aleviocagi.org ALMANAK- Haberler- Kitaplar bölümlerinden ulaşılabilir.

31 / 31

More information about all ADO's activities in 2023 can be accessed from www.aleviocagi.org ALMANAC- News- Books sections.

ADO

Alevi Düşünce Ocağı

Bu kitapçık Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi 'nin 4. Nisan.2022 tarih ve 52/38 sayılı "Din veya inanca dayalı hoşgörüsüzlük, olumsuz klişeleştirme, damgalama, ayrımcılık, şiddete teşvik ve kişilere yönelik şiddetle mücadele" kararı uyarınca yapılmış çalışmalara ADO katılımı ve raporlama süreçlerini kamuoyumuz ile paylaşmak amacı ile hazırlanmıştır.

BM IHK- İnsan Hakları Konseyi karar no: 52/38;

<https://undocs.org/A/HRC/RES/52/38>

This booklet has been prepared with the aim of sharing with the public the ADO participation and reporting processes in the studies carried out in accordance with the United Nations Human Rights Council Resolution 52/38 dated April 4, 2022 "Combating intolerance, negative stereotyping, stigmatization, discrimination, incitement to violence and violence against persons based on religion or belief".

UN HRC Decision no: 52/38; <https://undocs.org/A/HRC/RES/52/38>

Şubat 2024

